

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Zuzany Bystrické a soudců
Lubomíra Majerčíka a Mariana Kokeše v právní věci

žalobce: **R. B. (nezl.)**
zastoupen zákonnou zástupkyní A. B.
oba bytem X

proti
žalovanému: **Úřad městské části města Brna, Brno-střed**
sídlem Dominikánská 264/2, 602 00 Brno
zastoupený Mgr. Petrem Langem, LL.M., advokátem
sídlem Jakubská 156/2, 602 00 Brno

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v zařazení
nezletilého žalobce do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících pod § 6 zákona č.
359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a vedení nezletilého v této evidenci,

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se **nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Podstatou projednávaného sporu je důvodnost zařazení nezletilého žalobce do evidence
ohrožených dětí a vedení jeho osoby v ní žalovaným po dobu přibližně jednoho měsíce.

Žalobce je přesvědčen, že jeho jednání nedosáhlo úrovně, která by odůvodňovala takovýto zásah státu do jeho soukromé sféry.

II. Skutkové okolnosti

2. Žalobou podanou dne 5. 8. 2024 se žalobce (nar. X) domáhá ochrany před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v zařazení jeho osoby do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících pod § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále „ZSPOD“). Za zásah dále žalobce označuje i vedení své osoby v této evidenci.
3. Ze žaloby, jejích příloh a správního spisu se podává, že Úřad městské části města Brna, Brno-střed, Odbor sociální a zdravotní (dále „OSPOD“ či „žalovaný“), se začal dne 19. 3. 2024 zabývat situací žalobce na základě oznámení základní školy ze dne 18. 3. 2024, jejíž 9. ročník tehdy žalobce navštěvoval. Oznámení uvádělo, že žalobce upravoval fotky spolužáček pomocí umělé inteligence, která fotky změnila tak, že dívky měly obnažené tělo. Upravenou fotku poté posílal žalobce svému spolužákovi. Fotky nikam dál nesdíleli, jen mezi sebou. Celkem tak bylo upraveno několik desítek fotografií, které především oba získali z veřejných profilů dívek na sociálních sítích. Na vytváření upravených fotografií pracovali přibližně 1,5 roku.
4. Z úředního záznamu žalovaného ze dne 15. 3. 2024 (Om 87/2024, č. j. MCBS/2024/0047120/PAVR) se podává, že pracovnice OSPOD nejdříve věc konzultovala se státním zástupcem Městského státního zastupitelství v Brně. Ten jí sdělil, že pokud si spolužáci posílají dané fotografie pouze mezi sebou, nemělo by dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu. Doporučil však, aby OSPOD situaci sledoval a vyhodnocoval, zda se stejné jednání neopakuje. Za takových okolností by měla již být věc nahlášena Policii ČR.
5. Ze správního spisu dále vyplývá, že OSPOD zpracoval následující dokumenty, vedené pod sp. zn. OM 109/2024, podepsané k 3. 4. 2024:
 - Záznam o vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, č. j. MCBS/20240057299/PAVR,
 - Posouzení naléhavosti případu, č. j. MCBS/2024/0057542/PAVR,
 - Základní vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, MCBS/2024/0057549/PAVR.
6. Závěrem prvně jmenovaného dokumentu je uvedeno: „... protože jde o záležitost s prvky trestného činu, bude pravděpodobně R. vyhodnocen jako dítě ohrožené podle § 6. Bude proveden pohovor na OSPOD, kterým se budeme snažit výchovně působit na nezletilého, jako prevence dalšího možného protiprávního jednání.“
7. Závěrem posledně jmenovaného dokumentu je uvedeno, že je aktuálně shledán důvod pro zpracování podrobného vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny včetně tvorby individuálního plánu ochrany dítěte z důvodu zjištění ohrožení na životě, zdraví, bezpečí a příznivém vývoji dítěte dle § 6 ZSPOD (zejména s ohledem na četnost a intenzitu) ve spojení s § 9a a § 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD.
8. Dne 3. 4. 2024 se na základě pozvánky dostavil k žalovanému žalobce spolu s matkou. Podle úředního záznamu (č. j. MCBS/2024/0058106/PAVR) žalobce mluvil o tom, že zhruba před dvěma roky mu jeho spolužák zaslal fotografii nahé ženy, a tvrdil, že ji upravil pomocí umělé inteligence. Následně mu spolužák zaslal těchto fotografií více a donutil i jeho k tomu, aby zkusil takovou fotografii vytvořit, což on učinil. Tuto fotku i fotky od spolužáka si ukládal do zvláštní složky. Z věci se poučil, zjišťoval si informace o legislativě, že jde opravdu o věc s prvky trestného činu. Slíbil, že nic podobného již neudělá. Rodině byla vysvětlena situace

ohledně možných následků dalšího šíření fotografií. Žalobce byl poučen o rozšiřování informací podle GDPR.

9. Téhož dne vypracoval žalovaný Individuální plán ochrany dítěte a Podrobné vyhodnocení situace dítěte č. 1 (č. j. MSBC/2024/0057449/PAVR, č. j. MCBS/2024/0057401/PAVR). Oba dokumenty jsou podepsané žalobcem a jeho matkou. Časový plán je nastaven na termín říjen 2024. O pohovoru se žalobcem a jeho matkou byl učiněn úřední záznam. Je zakončený konstatováním, že jednání žalobce mělo prvky trestného činu, proto byl vyhodnocen jako dítě podle § 6 ZSPOD, proto bylo s rodinou sestaveno Podrobné vyhodnocení a Individuální plán ochrany dítěte.
10. Dne 9. 5. 2024 byl žalobce z dané evidence vyřazen. V Úředním záznamu - Vyhodnocení (č. j. MCBS/2024/0135417/PAVR) je k tomu uvedeno, že v době plynutí a nastavení individuálního plánu ochrany dítěte nedošlo k opakování podobného protiprávního jednání. Jednalo se tedy o jednorázovou záležitost, nikoli opakující se zahálčivé chování. V rámci konzultace se státním zastupitelstvím bylo zjištěno, že jestliže si chlapci dané fotografie posílali pouze mezi sebou, nejde o čin s trestními prvky. Tato skutečnost byla ověřena pohovorem se žalobcem, proto OSPOD dále záležitost neřešil ve spolupráci s Policií ČR. Tím pádem nebude věc více ze strany OSPOD řešena, jestli bylo potvrzeno, že fotografie nebyly dále sdíleny mezi ostatní. Z prozatímní intervence OSPOD se jeví, že se jedná o funkční rodinu, tudíž nejsou narušeny žádné funkce rodiny, v rámci nichž by bylo nutné žalobce dále vést pod § 6 ZSPOD.
11. Žalobu domáhající se ochrany před nezákonným zásahem podanou matkou žalobce s obdobnou argumentací odmítl zdejší soud usnesením ze dne 26. 6. 2024, č. j. 29 A 52/2024-24, z důvodu absence aktivní legitimace žalobkyně.

III. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

12. Žalobce namítá, že je na svých právech přímo zkrácen nezákonným zásahem, spočívajícím v zařazení do evidence dle § 6 ZSPOD a jeho vedení v ní. Ve své žalobě původně požadoval, aby soud nařídil žalovanému vyřazení jeho osoby z této evidence. Nicméně z vyjádření žalovaného ze dne 19. 8. 2024 se teprve dozvěděl, že v evidenci už veden není. Proto upravil petit žaloby a požaduje výhradně určení, že zásah spočívající v zařazení jeho osoby do dané evidence a vedení ho v ní bylo nezákonným zásahem.
13. Žalobce předně uvádí, že se za ohrožené dítě ve smyslu § 6 ZSPOD nepovažuje. Žalovaný svůj záměr řádně v tomto směru neodůvodnil, objektivní důvody pro jeho postup ani neexistují. Informace ve výchozím podnětu byly značně zjednodušující. Podle § 6 ZSPOD a komentářové literatury by měla ohrožující situace trvat po takovou dobu nebo být takové intenzity, že nepříznivě ovlivní vývoj dítěte nebo může být příčinou jeho nepříznivého vývoje. To však není naplněno. Podle § 54 písm. a) ZSPOD představuje zařazení dítěte do evidence podpůrný úkon, ex lege navazující na prohlášení dítěte za ohrožené podle § 6 ZSPOD.
14. Při své úvaze, zda lze nastalý stav podřadit pod neurčitý právní pojem dle § 6 ZSPOD musí správní orgán postupovat s ohledem na základní zásady činnosti správních orgánů – zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, šetřit práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, do těchto práv zasahovat za podmínek stanovených zákonem a nezbytném rozsahu, poskytnout přitom dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech (dle § 2 - 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále „správní řád“).

15. Žalobce upozorňuje, že dokumenty obsažené ve správním spisu (bod 5) obsahují buď negativní odpovědi na otázky týkající se naléhavosti případu nebo „formulářový“ závěr bez ohledu na konkrétní skutková zjištění. Byť žalovaný uvádí, že žalobcovo jednání mělo prvky trestného činu, neupřesňuje, o jaký trestný čin by se mělo jednat. Žalobce se žádného trestného činu nedopustil, proto na něj ani nemůže dopadat § 6 písm. c) ZSPOD. Žalobce svého jednání lituje, nechce ho nijak zlehčovat. Přesto se domnívá, že celé toto ustanovení směřuje na daleko závažnější situace. Této úrovně jeho případ nedosahuje.
16. Sám žalovaný v Podrobném vyhodnocení situace dítěte a Individuálním plánu ochrany dítěte stanovuje cíle, aby žalobce nad svým počínáním přemýšlel, dokončil povinnou školní docházku a adaptoval se na střední školu. To pouze dokládá, že pro konstatování ohroženosti dítěte nebyly dané objektivní skutečnosti. Z materiálů žalovaného také vyplývá, že žalobce má dobrý prospěch, emoce projevuje bez potíží, rodiči je stimulován k dalšímu vzdělávání, předmětné jednání pro něj není každodenní.
17. Žalobce dále poukazuje na subsidiaritu postupu sociálně-právní ochrany dítěte, promítající se do § 9a ZSPOD. Ta se projevuje jednak v tom, že žalovaný má reagovat teprve v situaci, když škola sama vyčerpala své možnosti, jak danou věc řešit. Škola však celou záležitost řešila. Z nedatovaného sdělení třídního učitele (metodika prevence) rodičům vyplývá, že škola provedla k dané situaci vlastní šetření. Vyzvala všechny zúčastněné o poskytnutí dalších relevantních informací a poučila žáky o nevhodnosti vytýkaného jednání. Žádné další podněty však neobdržela. Žalobce a jeho spolužák se přiznali a projevíli lítost. Škola nabídla rodičům i žákům individuální podporu i cílené vzdělávání v rámci programů zaměřených na šikanu či kyberprostor. Subsidiarita se dále projevuje ve snaze o řešení orgánu sociálně-právní ochrany co nejméně zatěžující pro dítě (dle odborné literatury označovaný jako tzv. gatekeeping).

IV. Vyjádření žalovaného k žalobě

18. Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 19. 8. 2024 předeslal, že žaloba by měla být odmítnuta. Jednak žalobce nepodal stížnost ve smyslu § 175 správního řádu, jednak byla podána opožděně. Žalobce byl seznámen se zásahem dne 3. 4. 2024 na společném jednání u OSPOD. Žalobce byl dne 9. 5. 2024 vyřazen z § 6 ZSPOD.
19. Zásah do právní sféry žalobce byl omezený. Došlo pouze k jeho zařazení jako ohroženého dítěte do evidence a k promluvě s ním, aby si byl vědom závažnosti svého chování. V individuálním plánu mu pak žalovaný navrhnul, kam by měl směřovat svou energii.
20. Žalovaný připomíná závažnost jeho jednání. Kdyby byly fotografie zveřejněny, mohl být ovlivněn následným vyšetřováním či trestním řízením. Důrazné upozornění na tuto skutkovou situaci nepovažuje žalovaný za nezákonný zásah.

V. Další vyjádření účastníků řízení

21. Žalobce ve své replice uvádí, že stížnost podle § 175 správního řádu není podle judikatury Nejvyššího správního soudu prostředkem ochrany ve smyslu § 85 s. ř. s., tedy její podání není podmínkou přípustnosti zásahové žaloby. Stejně tak se žalobce nedomnívá, že by bylo možné odmítnout žalobu z důvodu opožděnosti. Žalobce totiž považoval zásah žalovaného za trvající, proto nemohla lhůta k podání žaloby začít běžet od dne 3. 4. 2024, kdy byl se zásahem seznámený. Žalobce se teprve z vyjádření žalovaného dozvěděl, že zásah byl ukončen dne 9. 5. 2024, kdy byl z evidence ohrožených dětí vyřazen. Proto také

přeformuloval žalobní petit. O ukončení zásahu se žalobce dozvěděl dne 10. 9. 2024, proto nemohla být žaloba podána opožděně.

22. Jeho vyřazení z evidence potvrzuje důvodnost žalobní argumentace. K vyřazení totiž došlo pouhé tři dny poté, co byla zástupkyně zákonné zástupkyně žalobce nahlížet do spisové dokumentace. Žalovaný se tak pravděpodobně zaleknul, když si sám uvědomil, že jeho postup není opřen o zákonné důvody a je projevem libovůle. Původně podle individuálního plánu ochrany dítěte mělo dojít v říjnu 2024 ke kontrole, zda jsou navrhovaná opatření plněna. Kdyby k nahlížení do spisu nedošlo, pokračoval by žalobce v této činnosti
23. Žalovaný ve své duplice trvá na tom, že pouze plnil svou povinnost, kterou mu ukládá zákon, a dbá nejlepšího zájmu dítěte. Nastalá situace ho plně opravňovala k poskytnutí ochrany žalobci, přičemž jediný způsob, jakým toho mohl dosáhnout, bylo zařazení žalobce do evidence. Intenzita takového zásahu byla zcela minimální. Zdá se, že žalobce je pouze nespokojen s posouzením situace žalovaným. Nijak nerozporoval provedení rozhovoru, nepodal stížnost vůči chování pověřených úředních osob.
24. Jednání žalobce bylo způsobilé reálně ohrozit jeho zdravý vývoj, což OSPOD shledal až po konzultaci se státním zastupitelstvím. V kontextu rozsahu a trvání vyvolalo podezření ze spáchání činu, který mohl naplnit skutkovou podstatu trestného činu, došlo-li by k šíření vytvořených fotografií i dále. Spáchání trestného činu je způsobilé působit nepříznivě na vývoj dětí, proto žalovaný učinil jediné – rozhodl se monitorovat situaci a upozornit žalobce i jeho rodiče na vážnost situace. Není povinností ani možností pracovníka OSPOD přesně kvalifikovat konkrétní čin jako trestný, to je vyhrazeno orgánům činným v trestním řízení. Úkolem žalovaného je zaměřit se na ochranu práv dítěte, na jeho příznivý vývoj a výchovu. K tomu je zapotřebí adekvátní zásah, existuje-li reálné podezření, že chování dítěte může mít negativní dopad na jeho budoucí vývoj, jak to bylo v případě žalobce. V oznámení ze strany školského zařízení bylo uvedeno, že celková délka jednání žalobce, tzn. vytváření upravených fotografií, činila 1,5 roku, což potvrdil i sám žalobce při pohovoru s pracovníci OSPOD dne 3. 4. 2024. K vyřazení žalobce došlo z důvodu, že od sestavení individuálního plánu ochrany dítěte, kdy docházelo ke sledování žalobce, jeho jednání nepokračovalo, čímž mohlo dojít k dokonání trestného činu.
25. K otázce subsidiarity použití veřejnoprávních prostředků žalovaný připomíná, že to byli pracovníci školského zařízení, kdo vyhodnotil situaci tak, že je nutné kontaktovat žalovanou a využít její pomoc. To, že škola projednala věc na úrovni své působnosti, ještě nezabavuje OSPOD jeho zákonných povinností. Zapsání žalobce do evidence OSPOD bylo proto adekvátním preventivním opatřením.

VI. Ústní jednání konané dne 25. 2. 2025

26. Při ústním jednání žalovaný setrval na svém stanovisku a argumentaci, předestřené ve vyjádření k žalobě. Žalobce ani jeho zákonná zástupkyně se ústního jednání nezúčastnili.
27. Soud provedl důkaz listinou Úřední záznam žalovaného ze dne 15. 3. 2024, sp. zn. Om 87/2024, č. j. MCBS/2024/0047120/PAVR (č.l. 32). Ta dokládá, že žalovaný po přijetí oznámení od školského zařízení konzultoval věc se státním zástupcem Městského státního zastupitelství v Brně, který mu doporučil situaci žalobce průběžně sledovat a vyhodnocovat.
28. Dále soud provedl důkaz nedatovanou listinou – sdělením V. K., metodika prevence, rodičům o provedeném šetření ze strany dané základní školy (č.l. 13). Z ní dovozuje, že

základní škola provedla vlastní šetření, poučila žáky, informovala rodiče a nabídla všem stranám podporu.

VII. Hodnocení věci soudem

29. Krajský soud za splnění podmínek pro rozhodnutí ve věci po nařízení ústního jednání (§ 49 s. ř. s.) přezkoumal (§ 87 s. ř. s.), zda lze na základě zjištěného skutkového stavu dospět k závěru o nezákonnosti zásahu žalovaného, přičemž shledal, že **žaloba není důvodná**.

VII. 1 Právní rámec

30. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, stanoví:

§ 6

Sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti,

a) jejichž rodiče

1. zemřeli,

2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo

3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti;

b) které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřením dítěte do její výchovy;

c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem,⁴⁾ opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití;

d) které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;

e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;

f) které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;

g) které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;

h) které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

§ 9a

(1) Nastane-li situace, která ohrožuje řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte, kterou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou nebo nejsou schopni sami řešit, je nezbytné přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte potřebné opatření sociálně-právní ochrany podle části třetí.

§ 54 Vedení evidence a spisové dokumentace

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vede evidenci dětí

a) uvedených v § 6,...

31. Důvodová zpráva k ZSPOD ve vztahu k § 6 uvádí, že návrhem zákona se vymezuje okruh dětí, jimž se věnuje zvýšená pozornost. *„Jedná se o děti, jejichž rodiče z vážných objektivních nebo subjektivních důvodů neplní nebo nedostatečně plní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, popřípadě o děti v péči jiných osob, které jsou odpovědné za výchovu dítěte a neplní povinnosti vyplývající ze svěření dítěte do jejich péče. Dále jsou to děti, na kterých byl spáchán závažný trestný čin anebo děti, které vzhledem ke svému jednání nebo chování zvýšenou ochranu a pomoc vyžadují.“*
32. Krajský soud v Brně podrobně vymezil pojem ohroženého dítěte a podmínky postupu orgánů sociálně-právní ochrany při poskytování pomoci těmto dětem v rozsudku ze dne 21. 4. 2023, č. j. 29 A 91/2022-87:
 19. „Ustanovení § 6 ZSPOD představuje pracovní definici „ohroženého dítěte“, která striktně vymezuje adresáta právní normy jako toho, kdo může nárokovat sociální pomoc podle ZSPOD. Jedná se proto o zcela stěžejní ustanovení ZSPOD. Pojem ohroženého dítěte zákon nedefinuje, ale užívá jej v § 10 odst. 3 písm. d) a e) ZSPOD, podle něhož individuální plán ochrany dítěte *„vymezuje příčiny ohrožení dítěte a stanoví opatření k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte“* a dále zakotvuje, že účelem případové konference je *„řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin“*. „Ohroženým dítětem“ podle citovaných ustanovení je třeba rozumět dítě spadající pod vymezení komentovaného ustanovení. Synonymem pojmu „ohrožené dítě“ je jednak obecný pojem dítěte vyžadujícího zvláštní ochranu, který vyplývá již z čl. 32 odst. 1 věta druhá Listiny základních práv a svobod (*„zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena“*), a to vždy se zohledněním nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Synonymum představuje i pojem *„dítě vyžadující zvýšenou pozornost“*, jak jej uvádí nadpis k hlavě VII třetí části, když úvodní text této hlavy v § 31 odst. 1 ZSPOD odkazuje právě na ustanovení § 6.
 20. Vymezení okruhu dětí jako ohrožených ve smyslu § 6 ZSPOD má pak význam pro postup orgánů sociálně-právní ochrany při poskytování pomoci těmto dětem. Sociálně-právní ochrana dětí se totiž nezaměřuje na všechny děti, ale je aktivována pouze v případech zákonem vymezených. Výkon sociálně-právní ochrany dětí správními orgány, zejména správními orgány prvního stupně (obecní úřady obcí s rozšířenou působností), je přitom velmi citlivou oblastí. Pravidelně je jím totiž zasahováno do nejintimnější sféry soukromého a rodinného života nezletilých dětí a jejich rodičů. Představuje tudíž přímý zásah do práva na soukromý a rodinný život (čl. 10 odst. 2 a čl. 32 Listiny), odvozeně pak v návaznosti na použité nástroje kupříkladu do domovní svobody (čl. 12 Listiny); do práva na informační sebeurčení (čl. 10 odst. 3 Listiny), a v některých případech svými důsledky i do osobní svobody nezletilého člověka (čl. 8 Listiny). Za situace, kdy dochází k omezení (zásahu do) základních práv a svobod jednotlivců ze strany státu (správních orgánů), je samozřejmě nezbytné respektovat ústavní zásady toto jednání státu limitující. Primárně se jedná o zásadu, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví (čl. 2 odst. 2 Listiny), dále že meze základních práv a svobod mohou být za podmínek

stanovených Listinou upraveny pouze zákonem (čl. 4 odst. 2 Listiny), resp. že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Z toho pak plyne požadavek na důsledné dodržování principu proporcionality takového omezení, ve vztahu k nezletilým dětem pak nadto i zmíněný požadavek na respektování nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.“

33. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 12. 2023, č. j. 1 Ads 91/2023-64, shrnul:

27. „Ustanovení § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí vymezuje demonstrativním výčtem situace, ve kterých se na děti zaměřuje sociálně-právní ochrana. Zároveň stanoví, že taková situace musí trvat po takovou dobu nebo být takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Krom toho, že situace pro aplikaci sociálně-právní ochrany dětí jsou uvedeny demonstrativním výčtem, v některých případech obsahují i neurčité právní pojmy.
28. Podle § 54 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí obecní úřad obce s rozšířenou působností vede evidenci dětí uvedených v § 6 tohoto zákona. Z textu ustanovení § 54 písm. a) tohoto zákona tedy vyplývá, že zákonnou podmínkou pro zařazení dítěte do evidence dle § 55 tohoto zákona je skutečnost, že se dítě ocitlo v některé ze situací vyjmenovaných v § 6 zákona.
29. Z charakteru § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí zároveň podle Nejvyššího správního soudu plyne, že je zde dán prostor pro správní uvážení hned v několika rovinách – zda konkrétní nastalý stav je jednou ze situací v demonstrativním výčtu, zda ji lze podřadit pod případně nastalý neurčitý právní pojem, či zda jde o situaci zcela jinou; ovšem vždy musí správní orgán uvážit o tom, zda onen stav trvá po takovou dobu či je takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dětí, nebo je anebo může být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Při takovéto úvaze má správní orgán postupovat mimo jiné s ohledem na základní zásady činnosti správních orgánů. V posuzovaném případě tedy v první řadě tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Dále tak, aby byla šetřena práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká, a do těchto práv bylo zasahováno jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu dle § 2 odst. 3 správního řádu. A konečně tak, aby správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytl dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné, jak stanovuje § 4 odst. 2 správního řádu.“

VII. 2 Posouzení věci soudem

34. Soud předesílá, že z judikatury správních soudů vyplývá, že zařazení do evidence podle § 54 ZSPOD může představovat zásah do veřejných subjektivních práv a má být výsledkem přezkoumatelného správního uvážení (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 12. 2023, č. j. 1 Ad 91/2023-64, bod 22, 33-35; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2024, č. j. 6 A 126/2023-53; rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2024, č. j. 29 A 91/2022-141).

35. Nejprve krajský soud zkoumal otázku včasnosti podané žaloby. Při jejím nedostatku by musela být odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Podle § 84 odst. 1 s. ř. s. musela být žaloba podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo. Žalovaný namítá, že žalobce se o zásahu dozvěděl na jednání se žalovaným dne 3. 4. 2024, právo žalobce domáhat se ochrany svých práv dle § 82 s. ř. s. proto zaniklo před datem podání žaloby dne 5. 8. 2024. Soud v tomto ohledu sdílí náhled žalobce, který v době podání žaloby vycházel z předpokladu, že napadá nadále trvající zásah. V takovém případě je nutno vycházet z východiska, že lhůta pro podání žaloby dle § 84 odst. 1 s. ř. s. začíná běžet každý den znovu (nález Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18, ve věci *EUROVIA*). Soud nemá důvod nevěřit žalobcovu tvrzení, že se o ukončení zásahu k datu 9. 5. 2024 dozvěděl teprve z vyjádření žalovaného, jež mu bylo doručeno zdejším soudem dne 10. 9. 2024. Žalovaný tuto skutečnost nijak nezpochybnil.
36. Ač tedy následně vyšlo najevo, že v době podání žaloby byl zásah po dobu již více než dvou měsíců ukončený, nelze žalobci klást tuto neznalost k tíži. Bylo primárně na žalovaném, aby o vyřazení žalobce z příslušné evidence a ukončení tohoto zásahu informoval. Od žalobce nebylo možné rozumně očekávat, že se bude žalovaného pravidelně v tomto ohledu dotazovat. Na základě pohovoru a správního spisu mohl vycházet z předpokladu, že nejbližší další postup bude činěn v říjnu 2024. Zároveň byla žaloba podána ve dvouleté objektivní lhůtě podle § 84 odst. 1 s. ř. s. od okamžiku, kdy k zásahu došlo. Soud proto činí dílčí závěr, že byla podána včas.
37. Za této situace se soud dále zabýval otázkou přípustnosti žaloby. Zohlednil přitom, že v důsledku nových informací od žalovaného byl žalobce v průběhu řízení nucen přeformulovat petit ze žaloby „zápůřčí“ na žalobu „určovací“. Tedy směřující vůči zásahu, který již byl ukončen. Žaloba je přípustná bez ohledu na podání prostředku ochrany (stížnost dle § 175 správního řádu), neboť podmínka vyčerpání jiných právních prostředků ochrany nebo nápravy se nevztahuje na situaci, kdy se žalobce domáhá určení, že zásah byl nezákonný, a stížnost nadto *„není jiným právním prostředkem ochrany nebo nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s., který je nutno před podáním žaloby na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správce daně vyčerpat“* (rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, č. j. 1 Afs 58/2017-42).
38. Protože žalovaný nezpochybnil splnění ostatních podmínek řízení pro věcné posouzení žaloby, krajský soud přistoupil k posouzení otázky, zda byl namítaný zásah žalovaného nezákonným ve smyslu § 82 s. ř. s.
39. Z výše nastíněného přehledu judikatury vyplývá, že správní soudy se v několika případech nyní nastolenými otázkami zabývaly. Zdejší soud shrnul tyto závěry do konstatování, že pokud příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (zpravidla k podnětu třetích subjektů) na základě vyhodnocení sociální situace nezletilého dítěte a jeho rodiny dospěje k závěru, že zde dochází k přímému narušení, anebo vážnému ohrožení příznivého vývoje dítěte (srov. slova *„mohou být příčinou nepříznivého vývoje“*), tzn. k výskytu negativního jevu, skutečnosti, okolnosti apod. zakládající ve smyslu § 6 ZSPOD kvalifikované ohrožení dítěte (proto se vyžaduje, aby buď trvaly po určitou dobu, nebo byly vyšší intenzity), prohlásí dotčené dítěte za ohrožené ve smyslu § 6 ZSPOD (rozsudek ze dne 28. 5. 2024, č. j. 29 A 91/2022-141, bod 30).

40. Soud tedy nejdříve musí vyhodnotit, zda je jednání žalobce podřaditelné pod § 6 ZSPOD. V dalším kroku hraje podle znění § 6 ZSPOD i rozhodovací činnosti soudů klíčovou roli délka, po jakou tyto skutečnosti trvají, nebo intenzita těchto skutečností do té míry, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou nebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Soud přitom bere ohled na rozsah správního uvážení, jímž podle Nejvyššího správního soudu v tomto ohledu správní orgány disponují. V této souvislosti si soud všímá, že poměrně volná formulace § 6 ZSPOD obsahující řadu neurčitých právních pojmů dává orgánu sociálně-právní ochrany dítěte značnou diskreci. To je rozhodnutí zákonodárce, jež musí správní soud respektovat a odborný postup správního orgánu korigovat nikoli z pohledu rozumnosti či účelnosti, ale pouze při vykročení správního orgánu z meze daných jeho správnímu uvážení ohledně důvodnosti zvoleného postupu.
41. Protože je výčet situací spadajících pod § 6 ZSPOD demonstrativní („ochrana se zaměřuje zejména“), není nezbytné, aby jednání nezletilého zcela přesně odpovídalo jedné ze skutkových podstat ohroženého dítěte vyjmenovaných v písm. a) – h). Jednání žalobce představovalo jinou situaci, než výslovně vyjmenovanou v tomto ustanovení, nicméně obsahově se blížíci jednání popsanému pod písm. c) a e) § 6 ZSPOD. Toto jednání podle informací z oznámení školy i na základě pohovoru se žalobcem začalo přibližně rok a půl před tím, než škola učinila podání žalovanému, čímž je naplněna podmínka skutečností trvajících po delší dobu, jež nepříznivě ovlivnily vývoj dítěte nebo mohly být příčinou nepříznivého vývoje dítěte.
42. Co se týče argumentu žalobce o nutnosti subsidiarity postupu žalovaného, soud připomíná, že žalovaný ve snaze ujistit se, zda je důvod pro jeho zásah, oslovil Městské státní zastupitelství v Brně. Podle úředního záznamu ze dne 15. 3. 2024 státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně „doporučil, aby žalovaný situaci žalobce průběžně sledoval a vyhodnocoval, zda se věc stejného charakteru neopakuje. Mohlo by se totiž po čase zjistit, že fotografie nebyly sdíleny jen mezi chlapci...“ Za takové situace by již měl žalovaný věc nahlásit Policii ČR. Žalovaný tedy nepřistoupil k evidování žalobce z libovůle nebo zcela automaticky po obdržení oznámení ze základní školy. Své řešení zvolil teprve poté, co mu bylo státním zástupcem doporučeno žalobce sledovat. Vzhledem k doporučení průběžného sledování pak nemohla úvahu žalovaného ovlivnit ani skutečnost, že škola již byla provedla své interní šetření. Jakkoli je to chvályhodné, nevylučuje to i samostatný postup žalovaného. Zařazení žalobce do evidence ohrožených dětí přitom představovalo spíše jeden z mírnějších prostředků, jaké nabízí ZSPOD správnímu orgánu při jeho činnosti.
43. Na základě řečeného krajský soud uzavírá, že správní orgán nevybočil z meze správního uvážení, pokud žalobce označil za ohrožené dítě ve smyslu § 6 ZSPOD, když takto postupoval na základě oznámení školy, z něhož vyplývala delší doba příslušného jednání žalobce, a z právního názoru státního zástupce, který žalovanému doporučil další sledování žalobce. Jako ohrožené dítě ve smyslu § 6 ZSPOD potom žalovaný byl oprávněn dle § 54 a 55 ZSPOD žalobce vést v dané evidenci.
44. Podle krajského soudu žalovaný postupoval i v intencích základních zásad činnosti správních orgánů. Za účelem zjištění stavu věcí, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu), provedl pohovor se žalobcem i jeho matkou, byl v kontaktu se základní školou navštěvovanou žalobcem a učinil dotaz na státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně. Jakmile dospěl k závěru, že pominuly důvody pro vedení žalobce

v evidenci, upustil od tohoto zásahu, čímž šetřil práva žalobce a prováděl zásah v nezbytném rozsahu (§ 2 odst. 3 správního řádu).

45. Jako dílčí pochybení však musí krajský soud označit skutečnost, že žalovaný neinformoval žalobce o jeho vyřazení z evidence. Žalobce se o tom dozvěděl teprve po několika měsících z vyjádření žalovaného před soudem. Žil tak v mylném domnění, že zásah do jeho práv trvá. To ho mohlo motivovat k podání žaloby. Jedná se však o mírnější nedostatek, než kdyby naopak žalobce žalovaný v evidenci vedl a neinformoval ho o této skutečnosti. Jako takové toto pochybení samo sobě nezákonnost zásahu nezpůsobuje.
46. Lze tedy uzavřít, že Krajský soud v Brně má za to, že žalovaný v posuzované věci vytčená legislativní a judikatorní východiska respektoval. Po prostudování dokumentace žalovaného dochází zdejší soud k závěru, že z ní lze rozpoznat správní uvážení, které vysvětluje, zda a jakými konkrétními skutečnostmi v danou chvíli považoval žalovaný vývoj nezletilého za ohrožený. V dokumentaci žalovaného lze rovněž nalézt úvahy umožňující učinit závěr, že zjištěná skutečnost, která nepříznivě ohrožuje nezletilého v posuzovaném případě, trvá delší dobu, jak § 6 ZSPOD vyžaduje, a že tedy ochrana poskytovaná nezletilému není excesem ze zákonné pravomoci žalovaného. Žalovaný tedy identifikoval situaci způsobitou ohrožit zájem na příznivém vývoji nezletilého, a to jinou než výslovně uvedenou v demonstrativním výčtu § 6 ZSPOD. Lze rovněž dovodit, že žalovaný tuto jinou situaci považoval za souladnou s cíli a obsahem poskytování sociálně-právní ochrany dětem. Zohlednil i to, že taková situace zakládá § 6 ZSPOD kvalifikované ohrožení dítěte, pokud trvá po určitou dobu. Samotný zásah spočívající v zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí a jeho vedení v ní, trval pouze krátce, přibližně jeden měsíc, a svojí povahou zasáhl právní sféru žalobce v omezené míře.
47. Krajský soud proto neshledává za důvodné námitky žalobce ohledně nedůvodnosti a nezákonnosti zásahu žalovaného.

VIII. Závěr a náklady řízení

48. Jednání žalovaného tudíž nepředstavovalo nezákonný zásah. Proto krajský soud žalobu podle § 87 odst. 3 s. ř. s. zamítl.
49. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl (žaloba byla jako nedůvodná zamítnuta), a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly, spor svou složitostí (rozsáhlé dokazování, více účastníků řízení, cizí prvek) nevybočoval z jeho agendy, pročež mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 25. února 2025

Zuzana Bystřická v.r.
předsedkyně senátu